

« De har åpenbart noe på hjertet, men det er ikke helt lett å få grep om hva det er. De overgår hverandre i negative karakteristikk som «sludder», «dårlig forskning», «ufrivillig komikk», og de forsikrer leserne om at «folk flest» er med dem. De fem retter imidlertid veldig lite konkret kritikk mot det forskere ved vårt senter faktisk gjør.

Senter for tverrfaglig kjønnsforskning. Med andre ord, side 11-12. ▶

Hvorfor klarer de styrtrike seg så godt?

Boblens makt

Ali Esbati
KRON OG MYNT

Det satiriske nettstedet *The Onion* begikk i juli i fjor en klassiker med overskriften «Recession-Plagued Nation Demands New Bubble To Invest In» («Land i økonomisk resesjon krever ny boble å investere i»). Tittelen gir egentlig en mer korrekt analyse av finansmarkedenes betydning for verdensøkonomien enn mye annet som blir sagt i debatten – om grådige direktører, vidløftige boligglån og «nye finansprodukter». Finanskapitalens vekst og bobleblåsing har vært et svar på reelle behov hos ledende sjikt innen verdensøkonomiens herredømme.

Tiårene etter andre verdenskrig var en gullalder i verdensøkonomien, men på 1970-tallet begynte det å snu. Kapitalkreftene forsøkte da – tynget av oljekriser, en kostbar Vietnamkrig og krav om politisk endring – å reorganisere seg for å skvise ut mer profitt. USA gikk i teten. Og selvsagt spilte staten en viktig rolle, ikke minst under Reagan. Fagbevegelsen ble angrepet juridisk og ideologisk. Stillings- og arbeidervernet ble svekket. Korttidskontrakter ble innført i offentlig sektor.

I den grad hensikten var igjen å gjøre den amerikanske industriproduksjonen verdensledende, fungerte det dårlig. Fra midten av 80-tallet kan vi derfor observere det professor i internasjonale studier, Peter Gowan, har kalt «finanssiell dominans som nasjonal strategi».

Gjennom lovgivning og rentepolitikk støttet statsapparatet i USA finanskapitalens ekspansjon. Investeringsbanker og hedgefond fikk kjøpe opp selskaper, dele dem opp eller slå dem sammen og skape «shareholder value». Finansinstitusjoner tjente store penger på en lånebasert vekst og på de finansielle transaksjonenes enorme volum. Husholdningene fikk lån mot sikkerhet i bolig – og resultatet kjenner vi. Prisboblene er et produkt av Wall Streets pyramidespill, og de har vært forutsetningen for Wall Streets velstand. I 2006 sto finansiell virksomhet for hele 40 prosent av profitten i USAs innenlandske økonomi, mens andelen på 1960-tallet var 20 prosent.

Samtidig har hele denne prosessen vært avhengig av et globalt finanssystem. USA har pådratt seg ufatteleg store, doble underskudd – i utenrikshandelen og på statsbudsjettene. Det vil si at resten av verden har forsynt USA både

ILLUSTRASJON KNUUT LØVAAS KNUGUN@ONLINE.NO

med varer og kreditt. For at systemet skal holde seg flytende – for at asiatiske bygningsarbeideres sparing skal omdannes til svømmebasseng i Florida – må det finansielle blodløpet nå fram til hver avkrok av verdensøkonomien. Når USA-dominerte institusjoner som Verdensbanken, Det internasjonale pengefondet (IMF) og Verdens handelsorganisasjon (WTO) har gått i bresjen for å drive fram avregulering av verdens finansmarkeder, har dette altså dreid seg

«Boblepengene gir reell makt til å beholde sosiale posisjoner»

om politisk maktutøvelse ut fra nasjonale interesser. Den oppblåste finanskapitalen har fått nye områder å reise sine pyramidespill på. Det er en verdensturné med minneverdige opptredener: den store Asia-krisen i 1997, finanskollapsen i Argentina, valutakriser i Russland og Tyrkia, den globale IT-boblen.

Den globale finansstrukturen er altså ikke et maskineri rammet av teknisk uhell. Den er en overbygning for å tjene – og aller viktigst: for å gjenskape – økonomiske maktforhold.

De siste tre tiårene har forskjellene i inntekt og formue økt i den vestlige

verden. Særlig tydelig er dette i USA. De styrtrikes andel av de samlede inntektene er nå på et nivå vi ikke har opplevd siden mellomkrigstida. Nylig kom tallene for fjoråret – altså året finanskrisen inntraff. De viser at medianinntekten i USA har falt til sitt laveste nivå siden 1997. Andelen fattige har økt kraftig, til 13,2 prosent. Det viser seg også at forskjellene har fortsatt å øke. Ikke bare har et lite sjikt levd svært godt på en finansdrevet økonomi – boblepengene gir reell makt til å beholde sosiale posisjoner.

I «Kapitalen» beskriver Marx – apropos pengens funksjon – hvordan «sirkulasjonen blir den store samfunnsmessige smeltedigel der alt strømmer inn, for så igjen å komme ut i form av penger». Han understreker straks betydningen av dette stadig pågående forvandlingstrikket: «Derved omdannes den samfunnsmessige makt til privatpersoners private makt.»

Marx hadde lite å si om hedgefond og subprimelån. Men når maktperspektivet han gir uttrykk for, mangler i analysene, begrenser det merkbart forståelsen av et finanssystem som framkaller kriser.

Ali Esbati, økonomianalytiker i Manifest Analyse
esbati.ali@gmail.com

Oversatt av Cato Fossum.

PÅ TEPPE

Udramatisk

«Ingen dramatik» er det rådende kodeord når det er dramatisk – som når Nationens nyhetsredaktør Georg Mathisen slutter på dagen etter sju måneder i jobben.

– At jeg slutter, er vanlig oppsigelse, det er ingen dramatik i det, sier han til Journalisten.

Hadde medierådgiverne vært funnet opp i 1914, ville skuddet i Sarajevo blitt presentert som ren rutine.

Løftet

Sorle S. Hovdenak har sammen med Hans Rustad vært på nok en pilegrimferd til København for document.no:

Her løftes debatten opp på et intellektuelt og rasjonelt nivå. Her diskuteres et problem som må belyses. Her har man lagt en bro over den romantiske ideologiske fallgruve som har fanget den norske debatten i en klaustrofobisk og utsultende og farlig felle.

Løftet debatt.

Og her må det være penger å spare på returbilletten.

69 prosent

Kurt Oddekalv i Miljøvernforbundet vil ha ulv til Vestlandet, og har ifølge Firda rekna ut at 69 prosent av Sogn og Fjordane er eigna ulvareal.

Eigna.

Etter dei gode røynslene med ulvesoner på Austlandet, blir det ei smal sak å lære ulven prosentrekning og å setje han på ekspressbusen vestover.

Gode navn

Selvaagbygg er stevnet for retten for usaklige oppsigelser.

Selskapet har sendt ut en redegjørelse med sitt syn på saken, signert Anne Kastet.

teppet@klassekampen.no